

Posudek diplomové práce

Bc. Michaela Hloušková

Migrace v malé obci

Historie dostředivých a odstředivých sil migrace obyvatel a jejich dopad na vývoj obce v letech 1989–2019: případová studie Jirny

Fakulta humanitních studií University Karlovy

obor sociální a kulturní ekologie, 2021

Úvod

Diplomová práce **Bc. Michaely Hlouškové** se zabývá popisem středně velké obce (3 000 obyvatel) Jirny a jejím suburbanizačním vývojem ve třech dekadách po roce 1989 (do roku 2019). Téma včetně fenoménu migrace patří v oboru sociální a kulturní ekologie k velice důležitým a autorka k němu přistoupila velmi svědomitě.

1. Obsahová stránka

Po kusém, ale výstižném abstraktu následuje Úvod vtipně uvedený vtipným postřehem z vlastní studentské práce, kde Michaelu při četbě Naší společné budoucnosti zaujalo téma suburbanizace, jež se logicky rozhodla zpracovat formou případové studie místa, které zná nejlépe, totiž svého rodiště. Dále formuluje cíle a dvě dobře stanovené výzkumné otázky práce a podle podrobně a logicky členěného obsahu začíná v teoretické části vykládat všechny tématické okruhy práce. Od samého počátku se přitom s využitím dobře vybraných zdrojů soustředí na centrum problému, na proměny toho, „co je ještě venkovské a co je již městské“ (str. 13), v naší současnosti. Postupuje historicky, ale vždy shrnuje i recentní stav; vedle obvyklých „povinných“ subtémat (doprava, zábor půdy) se v jednotlivých subkapitolách zamýšlí i obecněji (člověk a prostor, kvalita života). Při této šíři by samozřejmě bylo vždy možné jednotlivá témata prohloubit, ale podstatné je, že si autorka dokáže na asi 20 stránkách vytvořit dobrý základ pro empirickou část práce.

Empirický oddíl začíná hutným popisem zkoumaného území, jež je již jakýmsi startem vlastního výzkumu (procházení obcí, kladení důrazu na jednotlivé lokality). Následuje svědomitý popis použitých metod (případová studie, rozhovory, zúčastněné pozorování, písemná data a jejich analýza, rámcová analýza, pomocná SWOT analýza [k vlastním zjištěním], triangulace). Následuje podrobný a plastický popis průběhu výzkumu s hojnými vypovídajícími citacemi (bohužel jen sedmi) rozhovorů a bohatým využitím podkladů z místního zastupitelstva, místního Zpravodaje apod. Dílčí zjištění jsou na konci každé kapitoly přehledně shrnuta.

Podrobně, kriticky i sebe-kriticky zpracovaná diskuse již předznamenává řadu důležitých a zajímavých závěrů (ať už v souladu nebo v rozporu se současným poznáním – příklad: „nabízí prostory pro soukromé venkovní aktivity, ale nedávají prostor společným aktivitám“ [str. 110]).

Konečně Závěr přesně shrnuje všechny hlavní výtěžky výzkumu a jasně odpovídá na stanovené výzkumné otázky.

2. Práce s literaturou

Vzhledem k šíři i aktuálnosti tématu je k dispozici nepřehledné množství titulů. Hloušková pročetla a vytěžila podstatné a reprezentativní tuzemské, snad s výjimkou specializovaných resortních studií, a provedla uspokojivý výběr zahraničních. V metodologických zdrojích těžila z doporučení oboru: Hendl, Olsen, Švaříček, Baxter a Jack, Stake, Yin, ale i méně obvyklí Džuka aj., což je spíše nadstandardní množství i rozpětí. S literaturou pracuje zcela kvalifikovaně, cituje, parafrázuje, interpretuje i odkazuje hojně, správně a jednotně, citační norma je vesměs přesně dodržena. Za pozornost stojí účelné vytěžení méně obvyklých zdrojů, jako jsou přednášky a ústní konzultace, které také pečlivě náležitě zdrojuje a cituje.

3. Formální stránka

Rozsah vlastního textu práce je asi 114 normostran, což je na případovou studii této tématické šíře dostačující a rozhodně ne přílišné. Svazek je zpracovaný typograficky střízlivě, ale s velkou pečlivostí i v posledních detailech, jež by měla být pro absolventské práce příkladná. Michaela doprovází text mnoha funkčními tabulkami, grafy, vyobrazeními; často jde o vlastní zpracování nebo úpravu, všechny materiály mají jednotnou úpravu. Prokazuje cit pro zařazení do kontextu nebo do příloh, nechybí seznamy všech grafických podkladů i zkratk. Za zmínku stojí zdařilé ilustrativní fotografie vlastní produkce a bohaté a funkční přílohy, z formálních náležitostí dále samozřejmě abstrakt, klíčová slova, seznam příloh, struktura výzkumného rozhovoru ve dvojí podobě, přepisy, informovaný souhlas, mapy a vlastní fotografie, projekt DP.

Vzhledem k tomu, že spolupráce s Michaelou při pravidelných, četných a z její strany vždy pečlivě připravených (dotazy, problémy apod.) konzultacích byla plynulá a velmi příjemná, měl jsem poněkud obavy z podoby textu, protože pracuje metodou „rychle zachytit, později opravit“. Musím s ulehčením konstatovat, že výsledná jazyková úroveň práce je nadstandardně dobrá jak mluvnicky, tak stylisticky, včetně pečlivosti v grafickém zdůrazňování autorčina pohledu. Chyby a překlepy se vyskytují jen ojediněle („Výše jsem jsem zmiňovala [str. 111]).

4. Celkové hodnocení

Diplomantka ve své práci propojila znalost rodného prostředí, které je blízko jejímu současnému domovu i zájmům, a prokázala schopnost systematické výzkumné práce i koncepčního přemýšlení, to ve stádiu úvah nad projektem i ve výzkumu a zpracování.

Vedle velmi širokého spektra reprezentativních autorů (Perlín, Baše, Ouředníček, Bartoš, Gehl, Zelenka, Pásková) dokázala Hloušková vytěžit i méně známá jména právě tam, kde jejich pojetí mohlo nasvítit problematiku z méně obvyklého úhlu (kvalita života a Džuka). Po této systematické přípravě zahájila náročný výzkum se snahou o komplexnost.

Hloušková v nejlepší slova smyslu školsky – metodicky důsledně usiluje o shromáždění všech typů dat, aby je řádně kriticky porovnála a triangulovala. Je přitom poslušná i formálních omezení, jež klade výzkumu současná pruderní korektnost (podoba informovaného souhlasu, anonymizace atd.). Rozhovorů bohužel není nadbytek (pouze sedm) – protože covid, ale i tam autorka dělá, co může: uvážlivě vybírá nejen vzorek, ale i pořadí respondentů, diferencuje při anonymizaci, pečlivě nahrává, přepisuje, analyzuje atd. Rámcová analýza a třídění témat podle pilířů udržitelného rozvoje zde naprosto není svévolí na datech nebo oborovým násilím (proto také autorka necítí potřebu členění zdůvodňovat, protože výborná znalost udržitelného rozvoje prolíná celou prací), ale zcela logickým pořadáním

tématu suburbanizace v jeho plné šíři; Hloušková celý metodický repertoár v úvodu empirické části pěkně popisuje a dobře aplikuje.

Celá práce je věcně i formálně zpracovaná s velkou pečlivostí, jež zaslouží ocenění. Je trochu paradoxem, že právě tento přístup drží Michaelu Hlouškovou trochu na uzdě při interpretaci množství dat, jež nashromáždila. Někdy se až úzkostlivě brání domýšlet tam, kde není přesvědčena o průkaznosti úvahy. Přičteme-li objektivní obtíže s rozhovory i pozorováním zaviněné pandemickou situací, je určitá popisnost práce nebo slabší srovnání s kontexty a zobecňování (třeba i v podobě úvahy, domněnky) její jedinou slabinou. Výzkumné otázky, nijak obecné, jsou však stanovené jasně a autorka na ně také přesvědčivě odpovídá.

Přes tyto výhrady jsem si vzhledem ke všem kladům práce, zmíněným i jednotlivě neuváděným, pochopitelně jist, že práce plně opravňuje doporučení pro obhajobu. Nekladu pro ni další zvláštní otázky, neboť jistě vylíknou i z diskuse, a přeji Michaela Hlouškové, aby dobře podepřela **hodnocení „velmi dobře“** či spíše **„výborně“**, v přesnějším vyjádření **14–16 bodů**, které navrhuji.

Praha 11. září 2021

PhDr. Ivan Rynda